

Yttrande om Landsbygdskommitténs betänkande (SOU 2017:1)

Sveriges Jordbruksarrendatorers Förbund (SJA) företräder som intresseorganisation 14 arrendatorersföreningar från Skåne i söder till Dalarna i norr. I norra Sverige och på Gotland finns även direktanslutna medlemmar och totalt representerar vi ca 4500 arrendatorer. Drygt 40 procent av åkermarken i landet är arrenderad.

I betänkandet beskrivs den minskande konkurrenskraften i svensk livsmedelsproduktion och med minskad produktion samt att det är angeläget att ge förutsättningar för att öka produktionen. Vi ger här synpunkter i en fråga som berör oss speciellt och som vi ser som hinder för ökad konkurrenskraft och produktion för lantbruket som helhet, inte bara för arrendatorer.

Skador av klövvilt och då framförallt vildsvin är kostsamma. En aktuell undersökning från SLU, Uppsala värderar skadorna i landet till 660 miljoner kr per år för direkta skördeförluster och i övriga kostnader för att anpassa odlingen och för följdskador mm. Enligt undersökningen drabbas 39 procent av lantbrukarna av skador. Genomsnittlig skada per företag är 29 440 kr med en variation mellan länen från 2870 kr till 69370 kr. Vildsvinen har ett lokalt uppträdande och alla drabbas inte av skador. Genomsnittlig skada per företag för de som drabbas är 71 480 kr eller 931 kr per hektar. Detta belopp motsvarar i typiska fall hela förväntade arbetsersättningen för lantbrukaren. Ett antal andra undersökningar genom åren bekräftar undersökningens slutsats.

Arrendatorerna blir särskilt utsatta för vildsvinsskador eftersom de har små direkta möjligheter att påverka vildsvinsstammen. Arrendatorerna kan beskrivas som en skadelidande tredje part i ett avtal mellan jordägare och jägare. Jakträtten för arrendatorer skrivs oftast bort i arrendekontrakten och om den igår i arrendet så omfattar jakten bara den upplåtta arealen i jordbruksarrendet och inte eventuell angränsande skogsmark vilket gör kontrollen av viltstammen genom vanlig jakt ineffektiv.

Vildsvinen är oönskade och deras inslag i den svenska faunan är oplanerad och resultat myndigheters ouppmärksamhet. Vildsvinen har varit utrotade sedan 1700-talet, sannolikt för att de konkurrerade alltför effektivt med människan om brödfödan. Idag bidrar de återigen verksamt till att ödelägga svensk livsmedelsproduktion och landsbygd.

Under 1970-talet rymde ett större antal vildsvin från hägn och även utplanteringar ägde rum. På grund av de skador som uppstod övervägde regeringen 1980 att vildsvinen skulle utrotas men bestämde att de skulle få finnas i begränsad omfattning i Stockholms län. 1988 bestämdes

att vildsvinen skulle få tillhöra den svenska faunan i begränsad omfattning. Detta efter att man ställts inför det faktum att vildsvinen redan hade spritt sig utom kontroll. Naturvårdsverket och länsstyrelserna skulle dock följa utvecklingen noga och vid behov besluta om nödvändig jakt.

Besluten om vildsvinen togs under fel premisser och mot bättre vetande. Sålunda var man medveten om att sedvanlig jakt inte var effektiv. Dessutom ansåg man att vildsvinen av klimatologiska skäl inte skulle kunna kolonisera sydsvenska höglandet men samtidigt var man medveten om att om så skulle ske skulle de vara utomordentligt svåra att hålla tillbaka i det brutna landskapet. Nu är det där man har som störst bekymmer.

Det finns ett litet antal företag som säljer jakt och vilt som har möjlighet att dra fördel av situationen. Några av dem har dessutom verksamt bidragit till spridningen av vildsvinsstammen. Vid konkurrens om marken bör livsmedelsförsörjning prioriteras högre fritidsintressen. När det gäller näringsverksamhet bör på samma sätt livsmedelsproduktion prioriteras högre än tillhandahållande av fritidstjänster. När det gäller viltskador brukar man säga att lantbruket får tåla en del störningar. En rimlig förutsättning är dock att det är fråga om en historiskt sett naturlig fauna och att skadorna inte är oacceptabelt stora. Vildsvin är en återintroducerad viltart som orsakar oacceptabla skador i allt större delar av landet och det är då rimligt att vidta kraftfulla åtgärder för att begränsa skadorna. Dessutom har olaglig utsättning hjälpt till att sprida problemen.

Givetvis finns det djurskyddsaspekter på sätten att begränsa vildsvinen men måttstocken påverkas av att det är fråga om ett oönskat skadedjur. Sålunda omfattas därför inte vildsvinen av EU-reglerna om test av fällor. Vi anser att fångst av hela flockar i stora fällor eller mindre hägn bör prövas som en metod. Sugga och kultingar hålls då ihop och hanteras gemensamt. Med tillåtelse att använda tillräckligt effektiva medel för jakt och skyddsjakt t ex. kameraövervakning, belysning och mörkersikten kan möjlighet finnas att begränsa vildsvinsstammen och att hålla skadorna på en acceptabel nivå. Dagens ohämmade utfodring i skogen måste förbjudas. Som påtryckningsmedel bör det finnas ett strikt skadeståndsansvar som gör att vildsvinsförvaltningen reglerar sig själv på en ansvarsfull nivå. Med tillgång till effektiva medel för att begränsa populationen kan regler för jordägarens ansvar ge tillräckligt skydd åt arrendatorerna liksom åt de självägande lantbrukarkollegorna.

Vildsvinen orsakar de största skadorna nationellt idag men fler hot av vilt är under uppsegling och i vissa delar av landet orsakar kron- och dovhjort väl så stora skador som vildsvinen. Det finns en erfarenhet av att dåliga företeelser sprider sig över landet och det finns skäl att ta krafttag för att avvärja även dessa ökande hot mot lantbruket.

För Sveriges Jordbruksarrendatorers Förbund

Lennart Johansson
ordförande

Lars Jakobsson
verksamhetsledare